

Sociologidagarna 2026

– *Same as it ever was?*

DEN 18–20 MARS 2026 arrangeras Sociologidagarna på Linnéuniversitetet i Växjö. Sociologidagarna arrangeras vartannat år och är vid sidan av utgivningen av *Sociologisk Forskning* Sveriges Sociologförbunds viktigaste uppgift. Konferensen är flerspråkig, vilket betyder att det är möjligt att prata sociologi på svenska. Temat för konferensen 2026 är *Same as it ever was?*, en fras som har lånats från låten *Once in a lifetime* av det amerikanska bandet Talking Heads. I låtens inledning mässar bandets karismatiske sångare David Byrne likt en predikant:

*And you may find yourself living in a shotgun shack
And you may find yourself in another part of the world
And you may find yourself behind the wheel of a large automobile
And you may find yourself in a beautiful house, with a beautiful wife
And you may ask yourself, "Well, how did I get here?"*

Den avslutande frågan är just en sådan fråga som sociologiämnet har användbara redskap för att besvara. Under våra livslopp tycks vi "hamna" i vissa situationer, relationer och positioner, och när vi i efterhand söker förklara hur det gick till så hänvisar vi gärna till slumpen. Pierre Bourdieu (2020[2015]) menar till och med att vi har en förkärlek till att förklara vägen till våra livsomständigheter med ödet (*amor fati*). Sociologer bör dock vara misstänksamma mot förklaringar som bygger på slump och öde. Fördelningen av privilegier, positioner och resurser tycks med betydande systematik falla ut på ett gynnsamt sätt för vissa grupper, medan andra nästan alltid tycks bli förfördelade. "Slumpens skördar tycks på något sällsynt sätt ha en fallenhet att kunna inordnas i mönster", som undertecknad konstaterat i ett annat sammanhang (Persson 2021). Sociologin har dock en välfylld verktygslåda att ta till som kan klargöra hur sådana mönster tar form och hur de reproduceras.

Hur insatt David Byrne är i sociologiska förklaringsmodeller har inte gått att ta reda på, men han ger åtminstone ett slagkraftigt svar på sin egen fråga: *Same as it ever was*. Han gör det utan det frågetecknet som den lokala organisationskommittén för Sociologidagarna 2026 garderat sig med. Kanske är det ett uttryck för skillnaden mellan konstnärlig frihet och akademisk ängslighet (noggrannhet).

Stämmer det då? Har David Byrne en poäng? Om vi vänder oss till sociologin så skulle nog hans svar möta motstånd. Tillkännagivanden om samhällelig förändring och nya livsvillkor har varit ett återkommande tema sedan sociologiämnets tidiga

barndom. Beskrivningar av dramatiska skiften av samhällets organisering som tvingar dess medlemmar till nya livsmönster har avlöst varandra. Inte sällan har nya samhällsformationer getts nya namn som framhåller det nys princip eller karakteristika. Det moderna samhället, som sociologins klassiker ställde mot det traditionella, har transformerats till det postmoderna eller senmoderna samhället, och nya beteckningar såsom nätverkssamhället, risksamhället och kunskapssamhället har lanserats under sociologernas jakt på att beskriva framväxten av nya samhällsformationer. Ibland får man intrycket att samhällets enda konstant är förändring.

Föreställningar om att samhället befinner sig i ständig omdaning och att människans sociala villkor alltid är hotade av sådana omdaningar har inspirerat konferensarrangörer, som slagit mynt av förändringsdiskursen genom att flitigt använda ord som *transitions*, *transformations* och *change* när de konstruerat konferensteman. Avsikten med temat för Sociologidagarna 2026 är att nyansera och problematisera föreställningen om det konstant förändrade samhället, att inte avfärda David Byrnes svar men lägga till ett försiktigt frågetecken. Från beskrivningen av konferenstemat läser vi:

Vid en utblick på fält som sociologer traditionellt varit närvarande på så är det inte svårt att hitta exempel där sociala fenomen, processer och relationer förefaller upprepa sig eller befinna sig i ett tillstånd av *status quo*. Den ojämlika fördelningen av välbstånd, trygghet och handlingsmöjligheter består. På samma sätt är privilegier, makt och dominans centrerade till vissa grupper i samhället enligt samma mönster som utsatthet, maktlöshet och fattigdom drabbar andra kategorier. Detta har sociologer i alla tider vittnat om. Reproduktionen av klasskillnader, sociala dominansförhållanden på arbetsmarknaden, ojämlikhet mellan könen samt marginalisering av minoriteter oavsett om det handlar om etnicitet, religiös tillhörighet eller sexualitet är ständigt närvarande i vårt samhälle. Krig och konflikter uppstår ur samma av ekonomiska, nationalistiska och imperialistiska dispyter och ofta med utgångspunkt i samma maktcentra som vi sedan länge vant oss vid. Våld och otrygghet tvingar människor på flykt på samma sätt som fattigdom, klimat- och miljökatastrofer bidrar till att människor fortsätter trampa upp migrationsmönster i jakten på ett bättre liv.

Bränsle till diskussionen får konferensen av två högkvalitativa plenarföreläsare. *Diane Reay*, professor i utbildningssociologi vid University of Cambridge, har personlig erfarenhet av hur det brittiska utbildningssystemet utan pardon bidrar till reproduktionen av sociala orättvisor och har beskrivit antagningsrutinerna till brittiska elituniversitet som "institutionellt rasistiska". På Sociologidagarna 2026 håller hon en plenarföreläsning med rubriken *The more things change the more they stay the same: Using Bourdieu to understand the contradictions of change*. Konferensens andra plenarföreläsare, *Simon Lindgren*, professor i sociologi vid Umeå universitet, har studerat hur digital teknik, inte minst artificiell intelligens, påverkar makt och motstånd i samhället. I sin plenarföreläsning problematiserar han artificiell intelligens på temat *Same Algorithms, Different Code: Critical Theory, AI, and the Persistence of Social Power*.

När det gäller Sociologidagarna är allt faktiskt inte *same as it ever was*. Sveriges Sociologförbund har, för första gången sedan Sociologidagarna inrättades i sin nuvarande vartannatårsform 2012, valt att frångå konferensens geografiska cirkulation mellan Uppsala, Lund, Stockholm och Göteborg och i stället gett arrangörsförtroendet till Linnéuniversitetets sociologikollektiv i Växjö. Förhoppningen är att Sveriges sociologer vallfärdar till Växjö den 18–20 mars 2026 och bidrar till den höga vetenskapliga kvaliteten, kritiska granskning av samtiden och konstruktiva stämning som Sociologidagarna har som adelsmärke.

Magnus Persson

Styrelseledamot Sveriges Sociologförbund

Projektledare för Sociologidagarna 2026

Referenser

- Bourdieu, P. (2020[2015]). *Habitus and Field. General Sociology, Lectures at the Collège de France, 1982–83*. Band 2. Cambridge: Polity Press.
- Persson, M. (2021). *Kärlek till sociologi – En biografisk illusion?*, i I., Bossedahl, J. Lundberg & M. Malmström (red.) *Ögonblick. En vänbok till Anders Persson om människor och deras möten*. Lund Studies in Educational Sciences nr 16, Lunds universitet.
- Talking Heads (1981). *Once in a lifetime* på *Remain in Light*. SIRE, Warner Music Group. Text av David Byrne.